

**การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โดยยึดหลัก BCG**

**Development of a model community to enhance sustainable tourism potential
of Ban Koh Mon, Koh Phai community, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri
Khan Province, based on the BCG principle**

ชัยวุฒิ ชัยฤกษ์^{1*}, เมธิกา พ่วงแสง², อำนาจ เอี่ยมสำอางค์³
Chaiwut Chairerk^{1*}, Maythika Puangsang², Amnat Iamsumang³

¹สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

²สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

³สาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

¹Tourism Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

²General Education Division, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

³Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Corresponding author's e-mail: chaiwut.c@rmutp.ac.th^{1}, maythika.p@rmutp.ac.th², amnat.i@rmutp.ac.th³

Received: January 26, 2025

Revised: February 10, 2025

Accepted: February 23, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นฐาน และ 3) เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG เป็นการวิจัยแบบผสมผสานและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาจำนวน 400 คน โดยสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของพื้นที่

จำนวน 20 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สำหรับการศึกษาเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่ ที่เหมาะสมคือ การพัฒนาและเพิ่มมูลค่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเพศหญิง ให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐาน 2) การพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐานของพื้นที่ คือ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว และการพัฒนาทักษะทางการท่องเที่ยวที่จำเป็นให้กับชุมชน และ 3) การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการจัดการกระจายรายได้สู่ทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม การวางแผนการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างเหมาะสมโดยมุ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชนต้นแบบ, ศักยภาพ, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, หลัก BCG, ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่

Abstract

This research aimed to: 1) explore approaches and develop sustainable tourism for the Ban Koh Mon, Koh Phai communities in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province; 2) foster responsible citizenship under the sustainable tourism concept with the Ban Koh Mon, Koh Phai community in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province as the foundation; and 3) enhance model community to promote sustainable tourism potential in Ban Koh Mon, Koh Phai, in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province based on the Bio–Circular–Green (BCG) Economy principles. This study employed a mixed–methods approach combined with participatory action research. The research instruments included questionnaires, interviews, and data recording forms. The sample group consisted of 400 tourists visiting the study area, selected through convenience sampling, and 20 stakeholders involved in local tourism, selected through purposive sampling. Quantitative data were analyzed using statistical software, while qualitative data were examined through content analysis. The study results indicated that: 1) The appropriate approach for sustainable tourism development in the area was enhancing and adding value to adventure tourism activities tailored for female travelers, ensuring diversity and standardized quality. 2) The development of citizenship under the community–based sustainable tourism concept involved encouraging community participation through the establishment of a tourism development committee and fostering essential tourism–related skills within the community. 3) The development of a model community to enhance sustainable tourism potential in Ban Koh Mon, Koh Phai, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province, based on the BCG (Bio–Circular–Green) Economy Model. This included raising awareness of tourism resource conservation among both tourists and the local community, increasing the value of local products, ensuring fair income distribution across all sectors, and implementing appropriate land–use planning to promote sustainable development.

Keyword: model community development, potential, sustainable tourism, BCG principle,

Ban Koh Mon, Koh Phai community

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ ด้วยการระบุให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsae site) ภายใต้อนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ (Convention on Wetlands) (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) และยังมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ ทั้งในด้าน สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น ทิวทัศน์ที่แปลกตาของท้องนาที่ตัดกับเทือกเขา ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมบัว ด้านผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกจากการท่องเที่ยว เช่น ปลาสดแดดเดียว ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านวิถีชีวิตทางการท่องเที่ยว เช่น การดำน้ำยิงปลา เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจและมุ่งส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น การจัดตั้งให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แต่จากผลการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ ยังเป็นเป้าหมายทางการท่องเที่ยว และเป็นที่รู้จักทางการท่องเที่ยวอยู่ในวงแคบ คือมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อยตามไปด้วย อีกทั้งปัจจุบันพื้นที่ยังขาดการพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่จำเป็น เช่น ถนนหนทาง ป้ายบอกทาง ที่พัก ร้านอาหาร เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นโจทย์ท้าทายเป็นอย่างยิ่งที่จะหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการแนวทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งหมด โดยเพื่อปกป้อง สงวนรักษาและพัฒนาสิ่งต่างๆ ชำรงต้นให้คงอยู่สืบไป (ธีรพล สิ่งหล่อ, 2564) ซึ่งแนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องและสามารถดำเนินการร่วมกันได้กับรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม BCG Model ซึ่งแนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องและสามารถดำเนินการร่วมกันได้กับรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม BCG Model ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อม ๆ กัน คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่จะพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสีเขียวได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน

ทั้งนี้หากนำทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาผนวกกับรูปแบบของ BCG Model ให้เหมาะสมแล้วนั้น จะสามารถสร้างองค์ความรู้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้มีความต้องการจัดทำโครงการ การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG โดยมีโครงการย่อยใน 2 มิติ คือ 1) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 2) การพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและช่วยให้คนในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ มีองค์ความรู้ นำไปสู่การต่อยอดสร้างอาชีพ ยกระดับคุณภาพชีวิต ควบคู่กับการสร้างชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และสร้างการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนบ้านเกาะมอญ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นฐาน

3. เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไม้ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) คือแนวคิดการท่องเที่ยวที่มุ่งลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม พร้อม ๆ กับสร้างความพึงพอใจและประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น โดยแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาจประกอบไปด้วย 3 มิติหลัก ดังนี้ 1) มิติสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางธรรมชาติ การเดินทางที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ 2) มิติสังคม เช่น การให้ความสำคัญและเคารพวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) มิติเศรษฐกิจ เช่น การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม การสร้างอาชีพและรายได้แก่ชุมชน และการขจัดความยากจน (ประพันธ์ สีน้อย, 2567)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยว

The United Nations World Tourism rganization (UN Tourism) หรือ องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (ชื่อเดิมองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ) ให้ความหมายว่า “การท่องเที่ยว” หมายถึง การเดินทางใด ๆ ก็ตามเป็นการเดินทาง ตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้ (United Nations, 1963)

ประการที่ 1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวแต่ไม่ใช่เป็นการไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร ประการที่ 2 การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม และประการที่ 3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร เพื่อความเบิกบานบันเทิงเริงรมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่าง ๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพื่อติดต่อธุรกิจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพลเมืองและแนวทางการพัฒนาพลเมือง

Print (2008) ได้กล่าวความหมายของ ความเป็นพลเมือง ไว้โดยสรุป ดังนี้ 1) ความเป็นพลเมือง หมายถึง การที่มีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย ในการมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในระบบประชาธิปไตย 2) ความเป็นพลเมือง คือ การที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ทางสังคม และ 3) ความเป็นพลเมือง คือ การที่ทำการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในระบบประชาธิปไตย และมีการคำนึงถึงความยุติธรรมในสังคม รวมไปถึงการป้องกันการกีดกันและการกดขี่ทางสังคม

ภณ ใจสมัคร (ม.ป.ป.) ได้ทำการสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง กล่าวคือ เมื่อระบอบคอมมิวนิสต์ได้ล่มสลายและสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2534 หรือ ค.ศ. 1991 ได้รับการกล่าวว่าเป็นสังคมยุคหลังสงครามเย็น (post-cold war) โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้โดดเด่นและมีอำนาจทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และรวมไปถึงด้านการเมือง และมีความพยายามในการสร้างระเบียบโลกใหม่จนสามารถทำให้เกิดระบบสังคมโลกสมัยใหม่ (new world society) ที่เน้นความสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การเคารพสิทธิมนุษยชน 2) การปกครองระบอบประชาธิปไตย 3) การค้าเสรี 4) การรักษาสภาพแวดล้อม 5) การใช้หลักธรรมาภิบาล

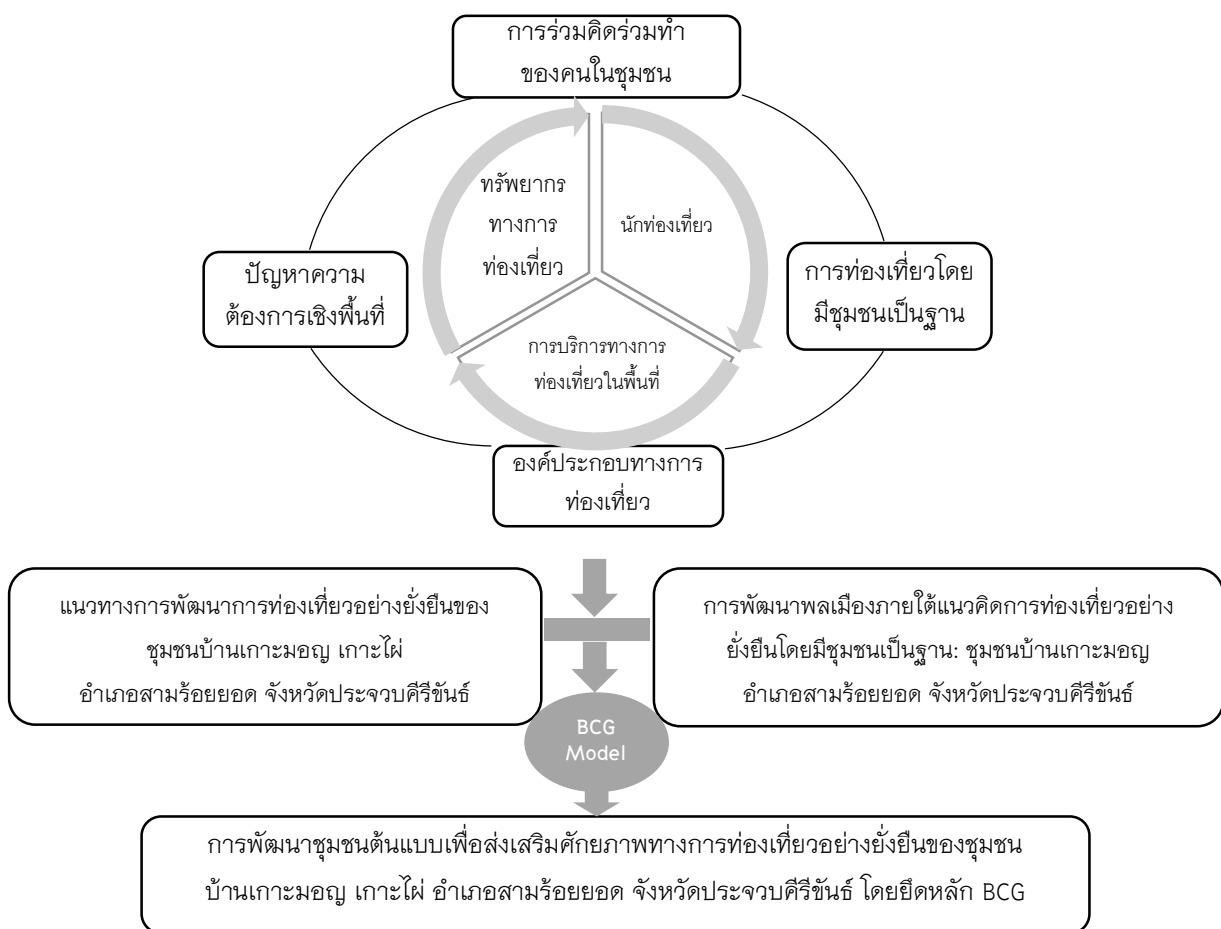
แนวคิด BCG Tourism

ปริญญารัตน์ เลี้ยงเจริญ และอดิษฐ์ อิศรางกูร (2566) ได้ให้ความหมายของ BCG ไว้ว่าโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เติบโตอย่างยั่งยืนและทั่วถึงด้วยการพัฒนา 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งไทยได้กำหนดให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565

ซึ่งหากนำแนวคิดเกี่ยวกับ BCG Model มาผนวกกับแนวคิดของการท่องเที่ยว จะสามารถกล่าวโดยสรุปแนวคิด BCG Tourism เป็นการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีมาประยุกต์กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้นในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ลดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม แบ่งปันประโยชน์เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนหน่วยงานหรือองค์กรแต่ละแห่งจะกำหนด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยุด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG สามารถกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) และดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1953) ได้จำนวนประชากร 384 คน โดยใช้ระดับสำคัญที่ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ 400 คน สุ่มตัวอย่างตามความสะดวก

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ไว้ทั้งหมด 3 กลุ่มรวม 20 ท่าน คือ กลุ่มผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการในระดับหมู่บ้าน และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอต กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มในชุมชน ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ กลุ่มชมรมต่าง ๆ ในพื้นที่ และกลุ่มภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ในพื้นที่ศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เครื่องมือประกอบไปด้วยคำถามเพื่อใช้วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยทำการแบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพฤติกรรมทางการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG

โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวทางของ Likert (1967) จากมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ให้ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และสามารถครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตรเกณฑ์ โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50-1.00 มีความเที่ยงตรง ใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า .50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้ ต้องดำเนินการปรับปรุง โดยให้หาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า .50 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผลการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม เท่ากับ .95

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ถูกต้องแล้ว ดำเนินการทดสอบกับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30

คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค Cronbach (1970) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .85

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเนื่องจากต้องการองค์ความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์แล้วจากผู้ที่มีประสบการณ์ และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีโครงสร้างคำถาม คือ สอบถามเกี่ยวกับศักยภาพทางและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่วิจัย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบการแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการขออนุญาตต่อกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ โดยขอความอนุเคราะห์ และขอข้อมูลสำคัญเชิงลึก (in-depth interview) ต่อกลุ่มตัวอย่าง นำแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured Interview) เข้าทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ครบถ้วน และตรงประเด็น และนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาแยกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษาพร้อมตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง ตรงประเด็น เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ (percentage) จำแนกเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ รวมทั้งปัจจัยพฤติกรรมทางการท่องเที่ยว

2) วิเคราะห์ ข้อมูลปัจจัยด้านแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) จำแนกตามปัจจัยด้านต่าง ๆ การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พิจารณาจากระดับคะแนนค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ซึ่งจัดชั้น โดยให้คะแนนระดับความต้องการที่มีต่อปัจจัยในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง ปัจจัยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง ปัจจัยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง ปัจจัยในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง ปัจจัยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง ปัจจัยในระดับมากที่สุด

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล ศึกษา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย (analytic induction) เพื่อตอบโจทย์ประเด็นคำถามงานวิจัย และเพื่อสรุปวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการจำแนกข้อมูล (typology analysis) ตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งการตีความจะใช้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และการตีความจากการสังเกตเป็นองค์ประกอบรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย แนวทางและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไข่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.75 อายุระหว่าง 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.25 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 27.25 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 24.50 และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 30,001 - 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.25

ผลการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมทางการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง มีประสบการณ์การการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 43.25 มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 3,001 บาท - 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.75 ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 61.75 เดินทางด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 94.25 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนในวันหยุด คิดเป็นร้อยละ 47.00 และนิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเดือนมกราคม - เดือนกุมภาพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 40.25 และผลการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว พบว่า แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันคือความต้องการท่องเที่ยวแบบผจญภัย อยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดคือกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวคือ ความงามของบึงบัว อยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจด้านการเข้าถึง คือ ความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว คือ มาตรฐานของร้านอาหาร อยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจด้านกิจกรรมและกระบวนการทางการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด และแรงจูงใจด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่คือ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนบ้านเกาะมอญ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นฐาน พบว่า ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน: ชุมชนบ้านเกาะมอญ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวตั้งแต่การวางแผน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการบริหารจัดการ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน ในการเจรจากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ดัง คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่า “ถ้าหน่วยงานของรัฐ คนในชุมชน ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมสำคัญในการร่วมกันพัฒนา และเป็นความต้องการของชุมชนจริง ๆ ให้ชุมชนได้ร่วมออกความคิดเห็นบ้าง ร่วมดำเนินงานบ้าง”

2.2 ประเด็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน การท่องเที่ยวช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน สร้างงาน สนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน หากหน่วยงานภาครัฐมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาพลเมืองหรือสมาชิกในชุมชนจะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่า “ถ้าหน่วยรัฐเข้ามาเป็นแกนนำหรือมีนโยบายที่ชัดเจน ในการพัฒนาศักยภาพสมาชิกในชุมชน คิดว่าชุมชนจะเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้”

2.3 ประเด็นการพัฒนาพลเมือง การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาพลเมืองโดยการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริการลูกค้า การจัดการธุรกิจ การตลาด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในชุมชนและวัฒนธรรมของตนเอง ดัง

คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่า “ส่วนตัวยังไม่แน่ใจว่าการพัฒนาพลเมือง คืออะไร แต่เข้าใจว่าเป็นการที่สมาชิกในพื้นที่ชุมชนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อการจัดการท่องเที่ยว และสามารถดำเนินการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน”

2.4 ประเด็นความท้าทายในการพัฒนาพลเมือง การพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐานมีอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ การขาดการศึกษาและทักษะ การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และการแข่งขันจากธุรกิจท่องเที่ยวรายใหญ่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่า “คิดว่ายังมีอุปสรรค เช่น การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือการศึกษา การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ปัจจุบันชุมชนดูแลกันเอง จัดการท่องเที่ยวกันเอง หากได้รับการสนับสนุนให้ได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ก็น่าจะดี หรือที่บอกว่าหากชุมชนได้มีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรมก็น่าดีมาก”

3. ผลการวิจัย การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG พบว่า ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ประเด็นแนวทางในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “อยากให้นักท่องเที่ยวและคนที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ เห็นคุณค่าของสิ่งที่เกาะมอญ เกาะไผ่ มีอยู่” กรรมการหมู่บ้านกล่าวเสริมว่า “โดยปกติพนักงานบริการขับเรือซึ่งเป็นคนในพื้นที่จะมีการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ของพื้นที่ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่เพียงพอ หรือยังไม่มีวิธีการที่ดีพอ” อุทยานแห่งชาติสามร้อยยอดได้ให้ข้อมูลว่า “ทางอุทยานได้มีการพัฒนาป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว แต่ก็ไม่ใช่นักท่องเที่ยวทุกคนที่จะสนใจอ่านอย่างจริงจัง บางกลุ่มไม่สนใจเลยก็มี”

3.2 ประเด็นการจัดการได้จากการท่องเที่ยว และการกระจายรายได้ไปสู่ทุกภาคส่วน กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า “การจัดการรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งกลับคืนเข้ามาในรูปแบบภาษีท้องถิ่น ต้องเรียนตามตรงว่า มีจำนวนน้อยมาก โดยทางส่วนราชการไม่อยากจะเข้าไปจัดเก็บให้มากนัก เนื่องจากการท่องเที่ยวของเกาะมอญ เกาะไผ่ ยังไม่ได้เป็นที่นิยมทางการท่องเที่ยว จึงอยากให้ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวมีรายได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย” กลุ่มชมรมเรือท่องเที่ยวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้ความเห็นเห็นว่า “รายได้จากการท่องเที่ยวของเรือท่องเที่ยวต่อเที่ยวมีน้อยมาก ซึ่งหากตั้งราคาสูงก็จะมีนักท่องเที่ยวใช้บริการ โดยรายได้ส่วนหนึ่ง จะนำเข้าเป็นกองกลางของชมรม ที่เหลือหักค่าใช้จ่าย คงเหลือไม่เท่าไร” อุทยานแห่งชาติสามร้อยยอดได้ให้ข้อมูลว่า “ในส่วนของอุทยาน จำเป็นต้องจัดเก็บตามระเบียบ โดยส่วนหนึ่งได้นำมาใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่มีในพื้นที่อุทยาน ซึ่งตรงนี้จำเป็นต้องเป็นไปตามระเบียบอย่างถูกต้อง” กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ปัจจุบันมีชาวบ้านส่วนหนึ่งที่มีรายได้จากการขายสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ เช่น ปลาสดตากแห้ง แต่ก็ยังน้อยมาก โดยทางกลุ่มพยายามหาวิธีการขาย การส่งเสริมการตลาดที่นอกเหนือจากการรอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาซื้ออยู่แล้ว” กลุ่มภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการ จะมีการใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบในพื้นที่ในการประกอบธุรกิจของตนเอง รวมไปถึงการจ้างงานด้วยเช่นกัน ที่ยังมุ่งไปที่คนในพื้นที่อยู่ ซึ่งเป็นการช่วยกระจายรายได้ให้กับชุมชนด้วย”

3.3 ประเด็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า “อยากให้การท่องเที่ยวได้รับความนิยมในพื้นที่ ซึ่งเชื่อว่าการท่องเที่ยวจะช่วยสร้างความรักความหวงแหนต่อทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอย่างแน่นนอน” โดยภาครัฐมีการวางแผนในเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และยังมีนโยบายเกี่ยวกับการรักษา ดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยความ

ร่วมมือจากส่วนอื่น ๆ ด้วยจึงได้สำเร็จผล อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ได้ให้ความเห็นว่า “ความยั่งยืนที่แท้จริง ชุมชนต้องมีส่วนร่วมด้วย ดังนั้นอยากให้มีข้อตกลงร่วมกันของทั้งชุมชนและภาครัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ หรือการ กำหนดเขตท่องเที่ยวเอง โดยปัจจุบันในบางครั้งยังเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันอยู่ ดังนั้นจึงควรหาจุดที่เหมาะสมที่สุด” กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มในชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ตอนนีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว มีความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นอย่างดี ทางกลุ่มจะมี ข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงาน แต่อยากให้ภาครัฐเข้าไปดูแลธุรกิจอื่น ๆ ด้วยที่ยังมีการสร้างมลพิษทางน้ำให้ เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยอยากให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

กลุ่มภาคเอกชน ผู้ประกอบการ กล่าวว่า “อยากให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในพื้นที่ให้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้เกิดความหวงแหนต่อทรัพยากรตามมาอย่างแน่นอน รวมถึงอยากให้มีการประชาสัมพันธ์การเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วย”

3.4 ประเด็นปัญหา และแนวทางการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ กลุ่มผู้บริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า ควรมีการส่งเสริมทางการศึกษาในด้านนี้โดย ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และโดยรอบบริเวณใกล้เคียง เพิ่มรายวิชาในทักษะที่ขาด และเปิดการอบรม ให้กับบุคลากรเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ที่จำเป็นในการทำงาน นอกจากนี้อาจต้องส่งเสริมเรื่องเงินเดือนค่าตอบแทนให้ สูงขึ้นเพื่อดึงดูดบุคลากรเข้ามาทำงานในพื้นที่ให้มากขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มชมรมเรือท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ร้านอาหาร ผู้ประกอบการที่พัก มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ต้องเพิ่มทักษะในการบริการให้กับบุคลากรที่ ทำงานทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะการเล่าเรื่อง และด้านภาษาที่ 3 ของเรื่อนำชม ทักษะการ บริการของพนักงาน ทักษะเฉพาะด้านของธุรกิจแต่ละธุรกิจ เป็นต้น และที่สำคัญ เมื่อมีทักษะที่ดีแล้ว ควรมีการ กำหนดค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่เหมาะสมด้วย

การอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวทางและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากผลสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 – 39 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 30,001 – 40,000 บาท ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐฎิภา พิมพ์เมืองเก่า และโอชัยญา บัวธรรม (2567) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวทุ่งบัวแดงบึงละหาน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ด้วยจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ และ ทุ่งบัวแดงบึงละหาน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือความงามของบึงบัว และในด้านอาชีพ พบว่า สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของวรากรณ์ ใจน้อย และคณะ (2567) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวมากที่สุดเช่นเดียวกัน และผลการศึกษาดังกล่าว ยังสะท้อนถึงศักยภาพของพื้นที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงอีกด้วย ในส่วนของพฤติกรรมทางการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว และศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่านักท่องเที่ยวมีประสบการณ์การการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2-3 ครั้ง มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 3,001 บาท – 4,000 บาท ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน เดินทางด้วย

ตัวเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนในวันหยุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของสภา ไชยสิทธิ์ (2567) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี เช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว และยังชี้ให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ และชุมชน บ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ ยังมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย ตรงกับการศึกษาของทวีศักดิ์ เฉลิมแสน (2558) ที่ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวแดงชุมชนบ้านแดง ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า ศักยภาพที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว คือการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกสบาย เป็นจุดเด่น ผลการศึกษาด้านแรงจูงใจยังพบว่าปัจจัยสำคัญที่ผลักดันทางการท่องเที่ยวคือ ต้องการท่องเที่ยวแบบ ผจญภัย โดยชุมชนเกาะมอญ เกาะไผ่ มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่มีชื่อเสียง คือ การล่องเรือชมบึงบัว และการส่องสัตว์ดูเสือปลา ที่ยังคงมีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนควรให้ความสำคัญ พัฒนาระดับคุณภาพของ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยให้เป็นที่โดดเด่น ทั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐริกา ิพิมพ์เมืองเก่า และโอษฐ์ญา บัวธรรม (2567) ที่พบว่ามิติศักยภาพทางกิจกรรม การท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการศึกษาทั้ง 2 เรื่อง กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในรูปแบบเดียวกัน คือ กิจกรรมการล่องเรือชมความงามของบึงบัว นอกจากนี้การพัฒนามาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกทางการ ท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร รวมไปถึงการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย และที่สำคัญคือ ต้องสนับสนุนให้ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลวรรณ สว่างแก้ว (2560) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลภาพลักษณ์การท่องเที่ยว องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เลือกท่องเที่ยวตลาดน้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาตลาดน้ำคลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่า สินค้าที่จำหน่ายมีความหลากหลายและมีมาตรฐาน โดยเฉพาะอาหารและเครื่องดื่ม ประเภทต่าง ๆ

2. การพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนบ้านเกาะมอญ อำเภอสามร้อย ยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นฐาน

จากการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความสำคัญในหลายด้าน เช่น การวางแผน การปฏิบัติ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีฐานจากชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน เกิดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว เช่น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสร้างรายได้ให้กับ ชุมชน การพัฒนาพลเมืองผ่านการมีส่วนร่วมและการได้รับทักษะความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความท้าทาย ของการพัฒนาพลเมืองและการจัดการการท่องเที่ยวคือการขาดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อ การดำเนินการของชุมชน กลยุทธ์การพัฒนาที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองภายใต้แนวคิด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน ได้แก่ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้การฝึกอบรมและการสนับสนุนแก่ชุมชนเพื่อช่วยให้มีทักษะและความรู้ที่ จำเป็น ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน มีบทบาทสำคัญในการวางแผน การปฏิบัติ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผลของการท่องเที่ยว ซึ่ง สัญญา เคนาภูมิ และคณะ (2552) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ และสมบัติ นามบุรี (2562) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่า

จะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วน Cohen & Uphoff (1977) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (implementation) ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) และขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chambers (1997) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยว ผลงานวิจัยของเขายืนยันว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากชุมชนมีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการและมีแนวโน้มที่จะเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น และงานวิจัยของ Weaver (2006) ได้ศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนในการพัฒนาพลเมือง ผลงานวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงชุมชนสามารถช่วยให้พัฒนาศักยภาพและทักษะที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยยึดหลัก BCG

จากผลการศึกษา พบว่า แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ นั้น มี 3 ประเด็น ที่สำคัญ คือ

3.1 การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเอง โดยสามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านไกด์ท้องถิ่นที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวล่องเรือชมบึงบัวอยู่แล้ว รวมไปถึงการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น ป้ายสื่อความหมาย สื่อโซเชียล เป็นต้น โดยแนวทางนี้เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิด Bio Economy ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงการสื่อความหมายในภาษาต่างประเทศด้วย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สอดคล้องกับบุญญ์นิรันดร์ อังศุศิริกุล และคณะ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ที่พบว่า หนึ่งในแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว ในการดูแลเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาสีเขียวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความสะอาด สวยงาม และยั่งยืน

3.2 การจัดการกระจายรายได้สู่ทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม ปัจจุบันพบว่ารายได้จากการท่องเที่ยวยังต่ำ จึงควรวางแผนบริหารจัดการที่เหมาะสม เช่น ระบบจัดเก็บรายได้ที่เป็นธรรม การกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากทรัพยากรที่มีในชุมชน อาทิ อาหารทะเล ปลาสด ปลาชะโด ต้มยำ เป็นต้น โดยควรมุ่งเน้นการจ้างงานจากคนในชุมชนเป็นหลัก รวมไปถึง การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยให้หลากหลาย แต่ตั้งอยู่ในมาตรฐานความปลอดภัย และเป็นกิจกรรมที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเพศหญิงสามารถร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งจะสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิด Circular Economy

3.3 การมุ่งพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ เป็นพื้นที่แรมซาร์ไซต์ที่สำคัญระหว่างประเทศ 1 ใน 15 แห่งของประเทศไทย ดังนั้นการสร้างควมยั่งยืนจึงเป็นแนวทางที่จำเป็นอย่างยิ่ง ภาครัฐและชุมชนต้องร่วมมือกัน กำหนดขอบเขตพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยว และพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์ให้ชัดเจนเหมาะสม และมีกฎระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันอย่างเหมาะสม เป็นไปตาม Green Economy ที่มุ่งเน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการพัฒนาที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

องค์ความรู้ใหม่

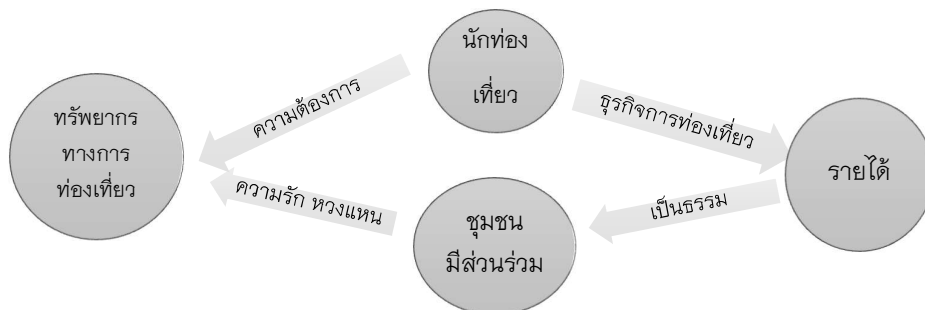
จากการศึกษาสามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย โดยมีความเชื่อมโยงกัน ใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ต้องคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยพบว่า กลุ่ม

นักท่องเที่ยวหลักของชุมชนบ้านเกาะมอญ เกาะไผ่ อำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นกลุ่มผู้หญิง ที่มีกำลังซื้อสูง และมีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

2. แนวทางการส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ดี ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนในชุมชน เป็นแนวทางที่เหมาะสม ในจะสร้างสำนึกต่อความภาคภูมิใจ ความรัก และความหวงแหนในทรัพยากรที่มีอยู่

3. แหล่งท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาแนวทางการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เหมาะสม โดยยึดโยงกับ ทรัพยากร และแรงงานในชุมชนของตนเองเป็นหลัก

ภาพที่ 2 แสดงความเชื่อมโยงขององค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการติดตามและประเมินผล จัดทำตัวชี้วัดเพื่อติดตามความคืบหน้าของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนเป็นประจำ รวมทั้งการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาตามผลการติดตามและประเมินผล ใช้ข้อมูลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยสภาพภูมิศาสตร์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละฤดูกาล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะและศักยภาพทางการท่องเที่ยวสำหรับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน พัฒนาโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนจัดการฝึกอบรมและการสร้างเสริมศักยภาพให้กับสมาชิกชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงติดตามและประเมินผลโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวิจัยและการพัฒนาสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้แน่ใจว่าชุมชนมีเสียงในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริมการเป็นเจ้าของและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐฎิภา พิมพ์เมืองเก่า และโอชัญญา บัวธรรม. (2567). การพัฒนาการท่องเที่ยวทุ่งบัวแดงบึงละหาน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 14(1), 148-162.
- ทวีศักดิ์ เณลิสมณ. (2558). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวแดงชุมชนบ้านแดง ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 4(2), 72-78.
- ธีรพล สิงห์หล่อ. (2564). *SDG Vocab 41 – Sustainable Tourism – การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*.
<https://www.sdgmove.com/2021/07/31/sdg-vocab-41-sustainable-tourism/>.
- ประพันธ์ สีน้อย. (2567). *Sustainable Tourism จัปตาการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ใส่ใจความยั่งยืน*.
<https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/sustainable-tourism-2024>.
- บุญญ์นรินทร์ อังศุศิริกุล, สิริพร ดงสิงห์, พศวรรตร์ วรพันธ์, เสาวนีย์ สมันต์ศิริพร. (2566). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(1), 84-98.
- ปริญญารัตน์ เลี้ยงเจริญ และอดิษฐ์ อิศรางกูร. (2566). นโยบายการพัฒนาพืชเศรษฐกิจหลักภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ภณ ใจสมัคร. (ม.ป.ป.). แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง. *เอกสารประกอบการสอนวิชา ศท 121 การดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่และประชาคมอาเซียน*. สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
https://ge.kbu.ac.th/media_learning/doc/main_media_learning/GE121/07.pdf.
- วรากรณ์ ไฉนน้อย, เหมวดี ภายใหญ่, ญาณินท์ ทองมาก, นรชัย สอนใส, รัชสสา ชาติกุล, และเกศณี จิงวัฒนตระกูล. (2567). พฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(4), 1402-1415.
- วิไลวรรณ สว่างแก้ว. (2560). *อิทธิพลภาพลักษณ์การท่องเที่ยว องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวตลาดน้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย: กรณีศึกษาตลาดน้ำคลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(1), 183-197.
- สภา ไชยสัตย์. (2567). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสหวิทยาการและการจัดการร่วมสมัย*, 3(1), 1-13.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2552). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 4(2), 5-20.
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *รายงานสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในประเทศไทย*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University Press.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

- Chambers, R. (1997). Editorial: Responsible well-being a personal agenda for development. *World Development*, 25(11), 1743–1754.
- Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In M. Fishbein (Ed.), *Attitude theory and measurement* (pp. 90–95). Wiley.
- Print, M. (2008). Education for democratic citizenship in Australia. In Arthur. J., Davies, I., & Hahn C (Eds.) *The Sage handbook of education for citizenship and democracy* (pp. 95–108). London: SAGE.
- United Nations. (1963). Recommendations on international travel and tourism. *United Nations Conference on International Travel and Tourism*, 21 August–5 September 1963 (E/CONF.47/18). Rome: United Nations. <https://digitallibrary.un.org/record/723571?v=pdf>.
- Weaver, D. B. (2006). *Sustainable tourism: Theory and practice*. Butterworth–Heinemann.